

Verdrag houdt lijnen open tussen Berlijn en Parijs

Analyse vijftig jaar Frans-Duitse vriendschap

[Achtergrond](#) - 22 januari 2013 - Auteur: Hanco Jürgens

Berlijn pakt uit met de viering van vijftig jaar Élysée-verdrag. Terecht, het verdrag is een mijlpaal in de Frans-Duitse relaties. Maar zoals de totstandkoming ervan in 1963 met veel onenigheid gepaard ging, zo wordt het jubileum ook onder een slecht gesternte gevierd. Sinds Hollande in het Élysée zetelt zijn de relaties sterk bekoeld.

Zoals vaker voorkomt in de geschiedenis is het Élysée-verdrag met hele andere intenties getekend dan waarvoor het nu wordt ingezet. Het verdrag was zeker niet het begin van de Frans-Duitse vriendschap, eerder het einde van een intensieve band tussen de Duitse kanselier Adenauer en de Franse president De Gaulle, die zich beiden inzetten voor een sterk, continentaal Europa.

Minder dan een week voor de ondertekening van het vriendschapsverdrag sprak De Gaulle zijn veto uit over de Britse aanvraag voor het lidmaatschap van de EEG. In de ogen van De Gaulle moesten Frankrijk en Duitsland gezamenlijk tegenwicht bieden aan het Atlantische Europa onder Amerikaanse leiding. Als de Britten zich zouden aansluiten, zou de Amerikaanse invloed in Europa toenemen. Onder druk van geschrokken Duitse diplomaten werd van Duitse zijde een preambule toegevoegd aan het Élyséeverdrag waarin de Atlantische relatie werd bestendigd en de Duitse voorkeur voor een Britse toetreding tot de EEG werd vastgelegd.

Verplicht bezoek

Het verdrag legde samenwerking tussen beide landen vast op het gebied van de buitenlandse politiek, militaire aangelegenheden en het jeugdwerk. Uit de tekst komt naar voren dat de buitenlandse politiek nog in het teken staat van vrede en veiligheid.

De grootste verdienste van het verdrag is het vastleggen van geregelde contacten tussen Franse en Duitse functionarissen, in het bijzonder de ministers van Defensie, de generale staf en de ministers van Jeugd en Familie. De coördinatie van de uitwisseling lag bij de ministers van buitenlandse zaken. Culturele uitwisseling speelde destijds geen rol.

Het verdrag is een geheel eigen leven gaan leiden. Met het aftreden van Adenauer in oktober 1963 was de Duitse flirt met het Franse Gaullisme voorbij. Aangezien De Gaulle nog tot 1969 president bleef, kende het verdrag een weinig vruchtbare geboorte. De intensieve uitwisseling op het gebied van buitenlandse politiek en defensie is zelfs nooit helemaal van de grond gekomen.

Ondanks de institutionalisering van een Duits-Franse Verdedigings- en Veiligheidsraad in 1988 lopen de wegen vaak uiteen. Het meest in het oog springend was de Duitse onthouding van stemming in de VN-Veiligheidsraad voor een door Frankrijk en Groot-Brittannië bepleitte no-flyzone boven Libië in 2011. Ook de recente erkenning van Palestina als waarnemerstaat door de VN leidde tot een gespleten as: Frankrijk was voor, Duitsland onthield zich wederom van stemming.

Hollande haalt uit

En ondanks de oprichting van een Frans-Duitse Financiële en Economische Raad, eveneens in 1988, lopen de meningen over de toekomst van de EU sterk uiteen. In een interview met zes Europese kranten heeft de Franse president François Hollande zich uitgesproken voor zogenoemde eurobonds, voor loonsverhoging en belastingverlaging in landen met een exportoverschot, zoals Duitsland, en voor het verminderen van de rentever verschillen van staatsobligaties uit zuidelijke en noordelijke landen. Allemaal zaken die kanselier Merkel tegen de haren instrijken.

Ronduit beledigend was Hollande met zijn 'begrip' voor het grote belang dat Merkel hecht aan de binnenlandse politiek en de wensen van het parlement. Hoewel alle leiders rekening hebben te houden met de publieke opinie is het een gemeenschappelijke verantwoording om de belangen van Europa door te voeren, doceerde hij. Zonder Duitsland expliciet te noemen stelt Hollande ook dat degenen die het meest spreken over een politieke unie het sterkste aarzelen als het erom gaat noodzakelijke maatregelen te nemen. Het interview maakt duidelijk dat Hollandes ideeën over solidaire integratie ver afstaan van Merkels ideeën over een economische-, politieke- en bankenunie.

En toch is het Élyséeverdrag een mijlpaal in de geschiedenis. De voormalige ervvijanden strijden met woorden in plaats van wapens. Heel belangrijk is dat het verdrag met al zijn toegevoegde protocollen de uitwisseling tussen Frankrijk en Duitsland op vele fronten vastlegt. Dat reikt van uitwisseling van scholieren via het Duits-Franse Jeugdwerk tot de geregelde bijeenkomsten van parlementariërs, ministers en regeringsleiders uit beide landen.

Juist als de politieke tegenstellingen tussen beide landen zichtbaar worden is het

van belang dat politieke leiders elkaar spreken om te zien op welke punten ze elkaar wel vinden. Zo is het Élysée-verdrag een belangrijk smeermiddel in de Frans-Duitse relatie geworden. De vele ontmoetingen hebben tot gevolg dat men elkaar weet te vinden als het nodig is.

[Hanco Jürgens](#) is historicus, universitair docent Duitslandstudies en als wetenschappelijk medewerker verbonden aan het Duitsland Instituut Amsterdam.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/2891/verdrag-houdt-lijnen-open-tussen-berlijn-en-parijs>